

Správy

Správa z medzinárodnej konferencie *Hrady a hradné panstvá, pohľad zvnútra*, Stará Ľubovňa, hrad Ľubovňa, 12. – 14. novembra 2024, Slovenská republika.

V dňoch 12. – 14. novembra 2024 sa v Starej Ľubovni uskutočnila medzinárodná vedecká konferencia *Hrady a hradné panstvá, pohľad zvnútra*. Organizátorom konferencie bolo Ľubovnianske múzeum a Prešovský samosprávny kraj, podujatie bolo finančne podporené z Fondu na podporu umenia. Miestom konania konferencie bol palác Ľubomirských na hrade Ľubovňa.

Konferencia bola rozdelená do šiestich tematických blokov, v každom z nich zazneli dva, resp. tri príspevky.

Prvý blok, zameraný na hradnú správu, otvorila Františka Sarnecká s témou *Dominus castellanus arce Lublavi, k dejinám správy hradu Ľubovňa*. Po stručnom predstavení dejín hradu si osobitne všimala jednotlivé pozície v správe hradu, teda majiteľa, kapitána, kastelána, starostu spišského starostovstva, podstarostu. V súvislosti s kastelánom sa zamerala aj na otázky jeho sídla na hrade a na jeho príjmy. Upozornila, že v prípade viacerých doložených kastelánov nebývajú v prameňoch výslovne označení ako kasteláni. Druhým vystupujúcim bol Miroslav Eliáš, ktorý hovoril o kastelánoch, úradníkoch a kazateľoch na turčianskom župnom hrade Sklabiňa. Tretí príspevok predniesli Peter Martinisko a Tomáš Michalík, pričom predstavili dielo trenčianskeho archivára Jozefa Kamina, ktorý v 19. storočí mapoval dejiny Trenčína a okolia.

Druhý a tretí blok prednášok boli zamerané na pramene k hradom a hradným panstvám. V prvom príspevku druhého bloku Piotr Wierzbicki a Beata Wierzbicka postupne sumarizovali zmienky o úradníkoch spišského starostovstva a hradu Ľubovňa zo 17. – 18. storočia, zároveň sa pokúsili o komparáciu so sandeckým panstvom a Sandeckým hradom. Posledným vystupujúcim prvého dňa konferencie bol Jacek Górecki, ktorý hovoril o hradnom panstve Czornstyn v období Marcela Drohojowského (1817 – 1909).

Sériu prednášok druhého dňa a zároveň aj tretí blok prednášok otvorili Martin Bóna a Erika Juríková predstavením barokovej tlače *Saeculum quintum conditiae arcis Gyemes* z roku 1750, vydanej v súvislosti s päťstým výročím založenia hradu Gymeš. Táto tlač od neznámeho autora zachytáva opis niektorých dnes už zaniknutých častí a prvkov hradu a je taktiež cenným svedectvom o prebudovaní panského sídla na rodový pamätník a pútne miesto. Posledným rečníkom tretieho bloku bol Vladimír Olejník s príspevkom *Peripetie každodennosti: Život na Spišskom hrade v ranom novoveku*.

Štvrtý blok vystúpení otvorila Katarína Bányászová z múzea Betliar, ktorá predniesla príspevok Matúša Molnára (ktorý sa na konferencii nemohol zúčastniť osobne) o hrade Krásna Hôrka ako o centre šľachtickej kultúry a duchovného života počas pôsobenia Františka Andrássyho. Nasledujúci príspevok od Ondreja Jakubčáka bol zameraný na otázku odievania v stredoveku. Hovoril pritom o metodike rekonštrukcie stredovekého odevu a aj o prameňoch, na základe ktorých

je možné vytvárať ich repliky. Svoje vystúpenie ozvláštnil názornou ukážkou obliekania repliky stredovekého odevu. Štvrtý blok uzavrela Katarína Bányászová s príspevkom nazvaným *Hradné panstvo v rukách vdovy*, v ktorom sa zamerala na niekdajšiu majiteľku hradného panstva Krásna Hôrka, Žofiu Beczovú.

Piaty blok otvoril Peter Harčar, ktorý na príklade archeologických nálezov kachlíc (najmä z hradu Zborov) analyzoval kultúru bývania v stredoveku a ranom novoveku. Druhým rečníkom piateho bloku bol peciar a kachliar Stanislav Tkáčik, ktorý priblížil problematiku vykurovania na hradoch a tému čiernych kuchýň.

Posledný, šiesty blok bol zameraný na otázku správy hradov v súčasnosti. Ako prvý v ňom vystúpil Martin Váňa s príspevkom *Zprístupnění zámku Čechy pod Kosířem veřejnosti a jeho správa v současnosti*. Hovoril o zariaďovaní múzea, osobitne o dohľadávaní pôvodného inventáru zámku v pamäťových inštitúciách, ale aj u súkromných osôb. Druhé vystúpenie, mapujúce dve desaťročia postupnej obnovy Oravského hradu, predniesla Mária Jagnešáková. Posledným rečníkom konferencie bol Martin Sárossy, ktorý sledoval dejiny a využitie hradov po ich zániku. Okrem iných hovoril aj o Solnohrade pri Prešove, pre ktorý je v súčasnosti rozšírené pomenovanie Zbojnícky hrad, pričom vysledoval pôvod tohto pomenovania.

Konferencia bola doplnená o sprievodné programy. Počas druhého dňa konferencie bola pripravená komentovaná prehliadka hradu s tematickými scénkami a spoločenský večer. Tretí deň konferencie bola pre účastníkov zorganizovaná exkurzia do Červeného Kláštora a na hrad Niedzica.

Tomáš Pastucha